

ENVER LJUBOVIĆ

SENJSKA USKOČKA I PLEMIĆKA OBITELJ DESANTIĆ I NJIHOVI GRBOVI

Enver Ljubović
V. Čopića 1
HR 53270 Senj

UDK: 929 Desantić, obitelj
UDK: 929.5/6.(497.5 Senj)
Pregledni članak
Ur.: 2009-08-27

Autor u prilogu donosi plemićke grbove s opisom te nekoliko najvažnijih povijesnih podataka o poznatoj senjskoj uskočkoj obitelji Desantić. Ovo prezime u povijesnim dokumentima dolazi u oblicima: Desantić, Desantich, Desanti, De Santi, Dešantić, Desančić i De Santis.

Obitelj je podrijetlom s otoka Krka, a gradu Senju su dali nekoliko istaknutih vojvoda senjskih uskoka, gradskih sudaca i crkvenih velikodostojnika. Zbog izuzetnoga društvenog ugleda i dužnosti koje su obnašali rano su stekli senjsko građanstvo i gradski patricijat.

Grbovnicu o dodjeli plemstva i grba podijelio je kralj Rudolf I. u Pragu 12. srpnja 1587. godine, Kvirinu (Quirinus), Franji i Jurju Desantiću koji su još ranije (10. ožujka 1579. godine) promaknuti u Stalež plemića Austrijskih nasljednih zemalja.

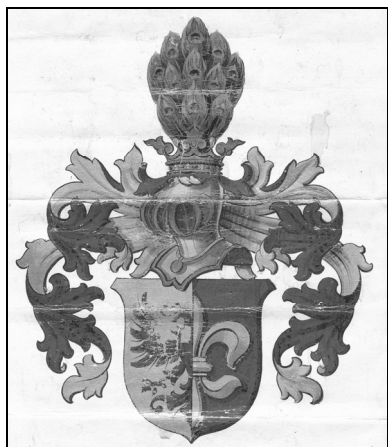
U crkvi sv. Franje u Senju koja je srušena tijekom bombardiranja saveznika 1943. godine nalazila se nadgrobna ploča s reljefnim kamenim grbom i natpisom, poznatog senjskog plemića i vojvode senjskih uskoka Jurja Desantića iz 1707. godine.

Oni su, dakle, posjedovali plemstvo Svetog Rimskog Carstva i Austrijskih nasljednih zemalja (Nobilis Sacri Romani et Imperii Regnorumque Dominorum haereditariumum). Tijekom 18. i 19. st., Desantići su bili senjski brodovlasnici, a sudjelovali su kao poseban dio austrijske mornarice u borbama protiv francuske, španjolske i sardinske mornarice.

Mnogi članovi ove uskočke obitelji opjevani su u dvadesetak narodnih pjesama (Erlangenski rukopis).

Danas u Senju nema Desantića, ali u mjestu Baška na otoku Krku živi i danas građanska grana obitelji Desantić (Desanti).

Ključne riječi: plemićka obitelj, Desantić, grbovi

Sl. 1. Grb obitelji Desantić (Gradski muzej Senj, inv. br. 4169/1)

ŠTIT:¹ Štit okomito razdijeljen (raskoljen) na srebrno i crveno polje. Iz srebrnog polja izlazi iz unutarnje strane polovica tijela crnog orla, a u crvenom polju pola srebrnog ljiljana.

NAKIT: Iznad štita okrunjena kaciga sa svježnjem paunovog perja.

PLAŠT: Crveno – srebrn

Plemstvo Svetog Rimskog Carstva i Austrijskih nasljednih zemalja (Nobilis Sacri Romani et Imperii Regnorumque Dominiorum haereditariorum).

Povelju o plemstvu i grbu podijelio je kralj Rudolf I. u Pragu 12. srpnja 1587. godine Kvirinu (Quirinus, Guerrino), Franji i Jurju Desantiću, koji su još ranije bili promaknuti u Stalež plemića Austrijskih nasljednih zemalja (10. ožujka 1579.). Original plemićke povelje nalazio se u senjske obitelji De Santi (Desantić) u Senju.²

U pisanim spomenicima Hrvatskoga primorja Desantići se javljaju od početka 17. st. Spominju se i u mnogobrojnim narodnim pjesmama, a gradu Senju dali su više vojvoda i sudaca.³

¹ Vidi u: I. BOJNIČIĆ, 1899, 36, T. 27; I. K. SAKCINSKI, 1891, 243, broj 812; P. TIJAN, 1931, 18; B. i E. LJUBOVIĆ, 1996, 27-28; E. LJUBOVIĆ, 1998, 69-71; M. MAGDIĆ, 1872, 33, 115, 119, i 152; E. LJUBOVIĆ, 2007, 258-260.

² F. A. RUČIĆ (rukopis), Segniensium nobilium familiarum connotatio. Ovaj rukopis kanonika Senjskog kaptola Franje Antuna Ručića iz 1823. godine nalazi se u Arhivu HAZU u Zagrebu, Signatura III., d.60.

³ A. MIJATOVIĆ, 1983, 37.

LUKA DESANČIĆ U ZAROBLJENIŠTVU

Piju vino Senjani junaci
U bijeloj Desančića kuli
Služila ih ljuba Desančića
Pak je ljuba njima besjedila:
"Oj Senjani, moja braća draga,
Lako ti je vami piti vino
Vino piti, uz vino pjevati.

Rodonačelnik ove poznate senjske plemićke obitelji bio je Vinko Desantić (Vincenzo de Santich), a kao najbogatijeg senjskog trgovca spominje ga Giovanni, talijanski trgovac iz Ferma, tzv. Anonim u svojim sjećanjima.⁴

Vinko Desantić kao bogati trgovac materijalno je pomagao uskoke u njihovoj borbi protiv Turaka Osmanlija. Vinko Desantić je imao raskošnu kuću u središtu grada, a ta dvokatnica i danas stoji u ulici Petra Preradovića broj 2 u Senju.⁵

Prezime ove obitelji dolazi u oblicima: Desantich, de Santich, Dessantich, Desantić, Desančić, Dešantić ili Šantić, Santiš, Santis, Desanti, De Santi i De Santis, a u narodnim pjesmama dolazi samo u oblicima: Desančić, Šantić i Dešantić.

Obitelj je dala više visokih časnika – vojvoda senjskih uskoka, gradskih sudaca te crkvenih velikodostojnika.

Neki smatraju da su Desantići potomci poznatoga krčkog kneza Ivana⁶ iz 14. st. Zbog izuzetnog ugleda u gradu Senju rano su stekli senjsko građanstvo i gradski patricijat te bili upisani u Protokol senjskih građana i senjskih patricija, a senjski patricijat bilo je teško dobiti, pa je bilo slučajeva da patricijat nisu imale i neke veoma utjecajne senjske plemićke obitelji.

Zastavnik Juraj Desantić bio je potpisnik pisma iz 1698. godine upućenog austrijskom grofu Rudolfu Edlingu, koji je obnašao službu velikog senjskog kapetana u vezi s bunom protiv poznate i utjecajne senjske plemićke obitelji Vukasović.⁷

U spisu Anonimnog Talijana iz 1621. godine zabilježen je događaj iz 1580. godine kada je Kvirin(Quirinus) zarobljen od Turaka Osmanlija u okolici Senja.⁸

⁴ F. RAČKI, 1877, 172-173.

⁵ A. GLAVIČIĆ, 1995, 120-123.

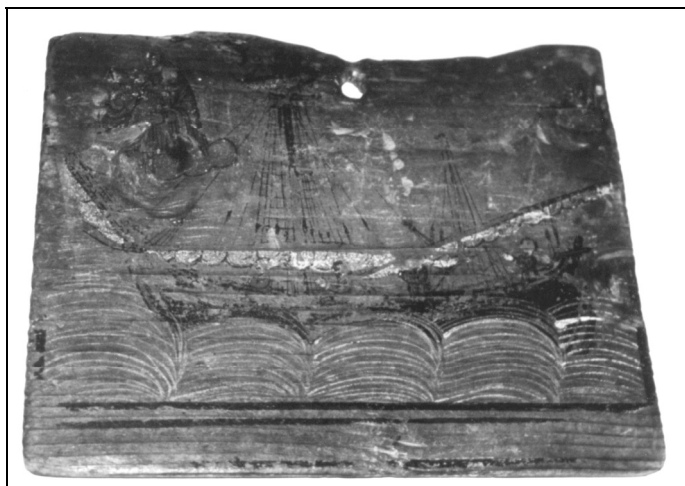
⁶ *HRVATSKI biografski leksikon*, 1993, 312-313. To je Ivan V. krčki hrvatski ban (1390.-1393.) te potomak loze Vida III. Ova loza je vladala otokom Krkom od 1260. godine.

⁷ M. MAGDIĆ, 1877, 38.

⁸ Rukopis se nalazi u Archivio di Firenze, Miscellanea Stroziana, Divisione II., No. 264., a spis je objavio Franjo Rački 1877. u časopisu *Starine* s naslovom "Dialogo Giovanni e Antonio".

U jednom povijesnom dokumentu iz 1609. spominje se sudac Vicko Desantić, sin Frane Desantića.

Poznat je i arhidakon senjske Katedrale Mihovil Desantić, kojemu je 1682. godine bila dodijeljena Benediktinska opatija Sveti Križ u Senjskoj Dragi nedaleko od Senja s titulom nasljednog opata.

Sl. 3. Zavjetne slike obitelji Desantić iz 17. i 18. st., nepoznati slikar (Gradski muzej Senj, sig. 4243/77 i sig. 4244/78)

U 18. i 19. st. spominju se Desantići kao brodovlasnici⁹ u Senju, a sudjelovali su kao poseban dio austrijske mornarice u borbama protiv francuske, španjolske i sardinske mornarice.

Svjedočanstvo da su Desantići bili poznati senjski brodovlasnici su zavjetne slike broda – jedrenjaka, tzv. senjskog gripa iz 18. st., koje se danas čuvaju u Gradskom muzeju u Senju (sign. 4244./78.).¹⁰

Sl. 4. Kameni grb s natpisom s nadgrobne ploče vojvode Jurja Desantića iz 1707. godine iz crkve sv. Franje (danas u dvorištu Župnog ureda u Senju)

⁹ M. MAGDIČ, 1872, 33.

¹⁰ A. MEŠTROVIĆ, 1975, 45.

Mnogi članovi ove plemićke obitelji bili su ugledni municipalni upravnici i suci, a u crkvi sv. Franje imali su raskošnu obiteljsku grobnicu na kojoj je bio isklesan obiteljski grb i natpis na latinskom jeziku.

Narodna pjesma opjevala je mnoge Desantiće, posebice Vicka i Luku koji su od Turaka bili zarobljeni u okolici Senja, ali su ih ubrzo oslobodili njihovi suborci.

Opjevani su i Jure, i Kvirin (Quirinus), i Luka, Mihovil i Vid Desantić te uvršteni u mnoge tiskane zbirke narodne poezije. U dvadesetak narodnih pjesama (Erlangenski rukopis)¹¹ spominju se mnogi članovi ove slavne uskočke senjske plemićke obitelji.

Senjski sudac Jure Desantić koji je 1645. obnašao sudačku vlast spominje se povijesnoj ispravi iz Brinja (od 22. svibnja 1645.) kao član vojnog povjerenstva za određivanje granice između Brinjana i novodoseljenih pravoslavnih Vlaha.¹²

Spomenuti Kvirin (Quirinus) koji se spominje u plemićkoj povelji kralja Rudolfa I. dopao je u tursko zarobljeništvo.¹³

Nadgrobna ploča s grbom i natpisom uskočkog vojvode i senjskog plemića Jurja Desantića iz 1707. godine nalazila se u crkvi sv. Franje, gdje su pokapani mnogi odličnici grada Senja.¹⁴

Opis kamenog grba vojvode Jurja Desantića

Kameni grb s natpisom isklesan je u jajolikom štitu koji je okomito podijeljen u dva polja; u lijevom polju isklesan je jednoglavi orao – orolav (grifon) s krunom na glavi, a u desnom polju štita lav s razvijenom zastavom u lijevoj šapi.

Iznad štita nalazi se kaciga na kopču ukrašena perjem i hrastovim lišćem, a iznad kacige je kruna. Štit je sa svih strana ukrašen gustim hrastovim lišćem.

Natpisno polje s nadgrobne ploče dosta je oštećeno, ali se likovi grba i slova natpisa mogu dobro prepoznati.

Nadgrobna ploča bila je uzidana u srednjoj lađi franjevačke crkve.

Ploča je mramorasti žućkasti klesani vapnenac s dimenzijama 181x 83x15 cm, Senj 1707. godine.

Inv. broj 18./95.¹⁵

¹¹ S. BOTICA, 1990, 145-146, 159, 161.

¹² HRVATSKI kulturni spomenici, 1940, 63.

¹³ A. MIJATOVIĆ, 1983, 37.

¹⁴ B. LJUBOVIĆ – E. LJUBOVIĆ, 1996, 27.

¹⁵ Inventarizaciju građe iz razrušene crkve sv. Franje izvršila je Blaženka Ljubović, prof.

Na dnu nadgrobne ploče ispod grba nalazi se latinski natpis koji glasi:

GENERO AC PERILLVST
DNS: DNS: GEORGIVS
DESANTICH NOBILIS
CIVITATIS SEGNIENSIS
NEC NON SAC: CE:
REGIEQ MAESTIS : VAIVODA
PIE OBYT IN DOMO 1707.

Prijevod na hrvatski jezik glasi: *Plemeniti i presvijetli gospodin, gospodin Juraj Desantić, plemić grada Senja i vojvoda svetog carskog i kraljevskog veličanstva, preminu najpobožnije u Gospodu 1707.*

Vojvoda senjskih uskoka Juraj Desantić koji je umro 1707. godine spominje se 1696. godine među predstavnicima senjskih vojnih vlasti koji su svjedočili o nekim posjedima u okolici Otočca u Lici, a 1698. godine supotpisnik je prosvjeda Senjana upućenoga velikom senjskom kapetanu, grofu Rudolfu Edlingu, u povodu nove daće na sol. U 18. st. jedna grana ove obitelji seli se u Bašku na otoku Krku, pa se od tada u Senju više ne spominju.

U Baški je kasnije nastanjena građanska obitelj Desanti, znači osim plemenitih Desantića, bila je i loza građanskih Desantića, a nekoliko članova ove grane obitelji živjelo je u Senju.

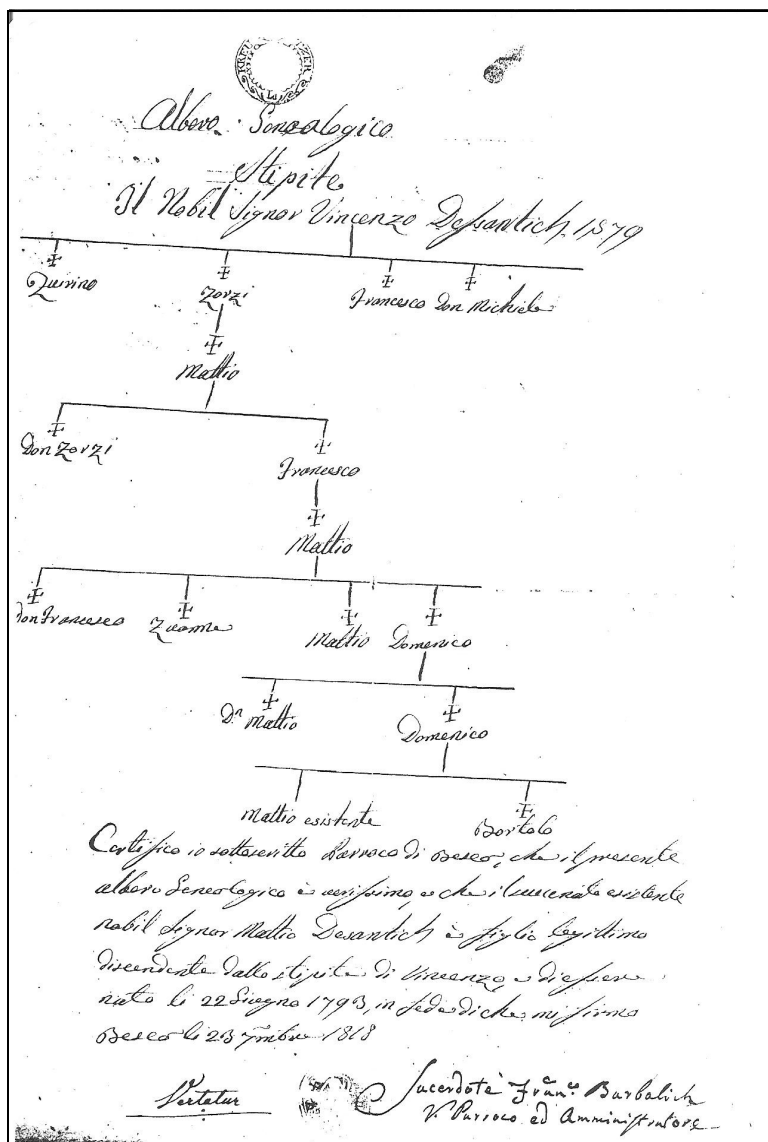
U Baški je 1729. godine djelovao talijanski notar (nodaro publico) Juraj Desanti (Desantić).

Dominik Dessantich (Desantić), rođen 1839. godine, sin Matea Dessanticha (Desantića) bio je dugogodišnji načelnik općine Baška (1873.-1886.), a po političkom usmjerenju bio je Talijan koji je zastupao uporabu talijanskog jezika kao službenog u toj općini. Na općinskim izborima 1856. godine izgubio je položaj načelnika. Godine 1873. zbog uvrede nanesene Hrvatima na predizbornom skupu povodom izbora za pokrajinski sabor u Poreču protiv njega je vođen sudbeni proces, ali je presuda Kotarskog suda u Krku izrečena u njegovu korist.¹⁶

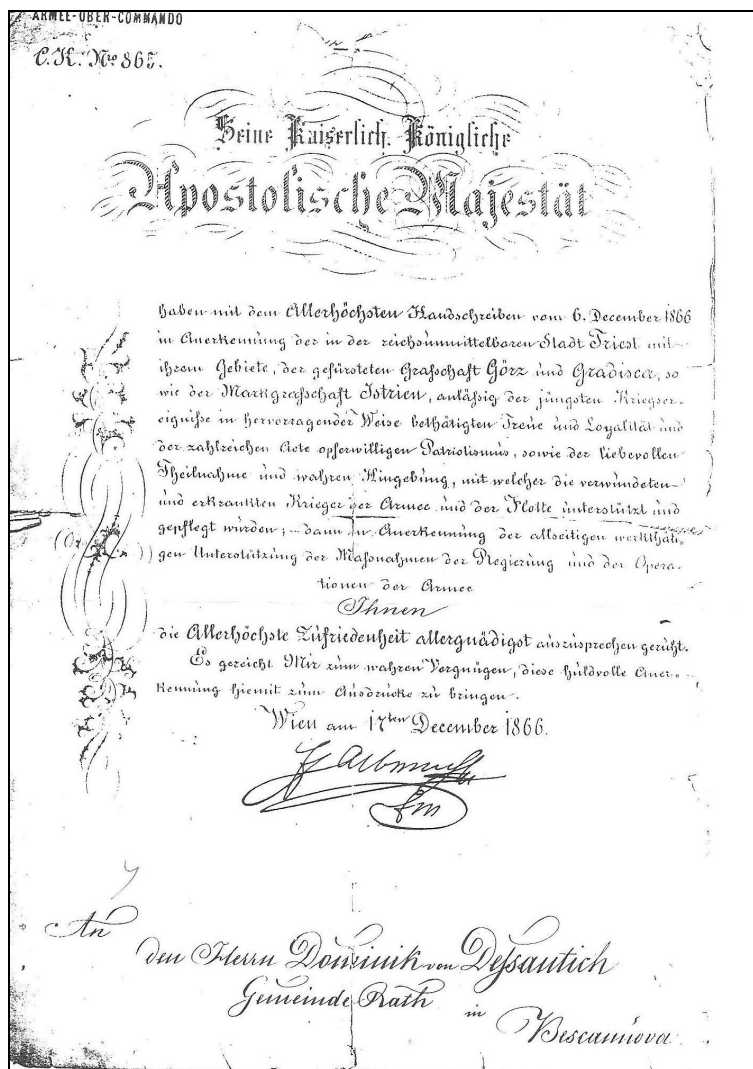
Poznat je i Franjo Desantić iz Baške na otoku Krku, pučki pjesnik, koji je sakupljao narodno blago. Izdao je zbirku "Baščanska pjesmarica" u Senju 1906. godine¹⁷ koja sadržava pjesme pučkih pjesnika iz Baške i narodne pjesme.

¹⁶ F. BARBALIĆ, 1940, 37-40. HRVATSKI BIOGRAFSKI LEKSIKON, LZMK, knjiga III., 1993, 313.

¹⁷ HRVATSKI biografski leksikon, 1993, 312-313.

Sl. 5. Rodoslovlje grane Vinka Desantića (Vincenzo Dessantich) rođenog 1779. u Baški (Gradski muzej Senj, inv. br. 4182/15)

Sl. 6. Carsko odlikovanje i Apostolsko veličanstvo¹⁸ koje je austrijsko vojno zapovjedništvo, komanda u Beču dodijelilo Dominiku pl. Desantiću (Gradski muzej Senj, inv. br. 4187/20)

¹⁸ Ovdje se radi o carskom odlikovanju i Apostolskom Veličanstvu (Apostolische Majestät) koje je jedan od naslova mađarskih kraljeva, a ovaj naslov kasnije je prešao i na Habsburgovce jer je kralj Andrija II. sudjelovao u križarskim ratovima.

Potomci ove plemićke obitelji Desantić žive i danas u Baški na otoku Krku.¹⁹

Ova znamenita senjska uskočka patricijska i plemićka senjska obitelj čiji su članovi bili vojvode senjskih uskoka ostavila je dubok trag u senjskoj povijesti i kulturi. Kolika je važnost ove obitelji za grad Senj vidi se po tome što su pokopani u crkvi sv. Franje u kojoj su pokopani samo odličnici grada, vojvode, suci i svećenici.

Sl. 7. Obitelj Franje Desantića, Baška 1910.
(Gradski muzej Senj, inv.broj 4223/57).

¹⁹ U crkvi Majke Božje Goričke nedaleko od Baške nalazi se ex-voto senjskog patricija Kvirina Desantića iz 1861. godine kojim zahvaljuje Majci Božjoj za čudesno spasenje nekih članova obitelji Desantić iz turskih okova u 16. st. Gotovo u svakoj generaciji Desantića bio je po jedan Kvirin. Dakako ovaj Kvirin je živio u 19. st. a u izvorima se spominje nekoliko Kvirina iz 16. st. Opširnije J. LOKMER, 2005, 95-116.

Literatura

- Franjo BARBALIĆ, Sličice sa izbora u Baški godine 1873, *Pučki kalendar*, Krk, 1940, 37-40.
- Ivan BOJNIČIĆ, *Der Adel von Kroatien und Slavonien*, Nürnberg, 1899.
- Mihovil BOLONIĆ, Veze grada Senja i otoka Krka, *Senjski zbornik*, 9, Senj, 1981-82.
- Stipe BOTICA, Pjesme o Senjanima u Erlangenskom rukopisu iz 1720., *Senjski zbornik*, 17, Senj, 1990.
- Ante GLAVIČIĆ, Kamena pročelja srednjovjekovnih kuća u Senju, *Senjski zbornik*, 22, Senj, 1995.
- HRVATSKI biografski leksikon*, LZMK, knjiga III., Zagreb, 1993, 312-313.
- HRVATSKI kulturni spomenici*, 1, *Senj*, (bilješke P. Tijana), Zagreb, 1940.
- Ivan KUKULJEVIĆ – SAKCINSKI, *Nadpisi sredovječni i novovjeki u Hrvatskoj i Slavoniji*, Zagreb, 1891.
- Juraj LOKMER, Ex-voto Kvirina Desantića, patricija senjskoga u crkvi Majke Božje Goričke u Baški, *Senjski zbornik*, 32, Senj, 2005.
- Radoslav LOPAŠIĆ, *Spomenici Hrvatske krajine*, knjiga I.-III, Zagreb, 1884-1889.
- Blaženka LJUBOVIĆ, Katalog inventarizacije kamenih spomenika iz razrušene crkve sv. Franje u Senju, rukopis, Senj, 1995.
- Blaženka LJUBOVIĆ – Enver LJUBOVIĆ, *Grbovi i natpisi na kamenim spomenicima grada Senja*, Senj, 1996.
- Enver LJUBOVIĆ, *Gradski i plemićki grbovi Senja*, Senj, 1996.
- Enver LJUBOVIĆ, *Grbovnik Gacke, Krbave, Like, Senja i Vinodola*, Senj, 2007.
- Mile MAGDIĆ, *Topografija i povijest grada Senja*, Senj, 1877.
- Mile MAGDIĆ, Prilozi za povijest starih porodica senjskih, *Starine*, 15, Zagreb, 1872.
- Mile MAGDIĆ, Popis patricijskih i građanskih porodica senjskih, *Starine*, 17, Zagreb, 1874.
- Ante MEŠTROVIĆ, Senjski jedrenjak iz XVII.st., *Senjski zbornik*, 7, Senj, 1975.
- Anđelko MIJATOVIĆ, *Senjski uskoci u narodnoj pjesmi i povijesti*, Zagreb, 1983.
- Franjo RAČKI, Prilog za povijest senjskih uskoka, *Starine*, 9, Zagreb, 1877.
- Pavle TIJAN, *Vodič po Senju*, Senj, 1931.

Izvori

- ARCHIVIO DI FIRENZA, Miscellanea Stroziana, Divizione II., No. 264.
- GRADSKI MUZEJ SENJ, Zbirka kamenih spomenika (lapidarij), reljefni kameni grbovi, inv. broj 18./95.
- GRADSKI MUZEJ SENJ, Zavjetna slika jedrenjaka iz 18. st. (senjski grip), Signatura 4243/77 4244./78.
- REGESTA važnijih i znamenitijih isprava senjskih arkiva, VZA I, Zagreb, 1899. (priredio Mile Magdić).
- Franjo Antun RUČIĆ (neobjavljeni rukopis), *Segniensium nobilium familiarum connotati* 1823., Arhiv HAZU, Zagreb, Signatura III. d. 60.
- GRADSKI MUZEJ SENJ, Obiteljski fond Desantića, inv. broj 4182/15, 4223./57, 4169/1, 4187/20.

SENJ'S USKOK AND NOBLE DESANTIĆ FAMILY AND THEIR COAT OF ARMS

Summary

The author of this article presents the aristocratic coats of arms with descriptions and important historical information about the famous Senj Uskok Desantić family. This surname in historical documents can be found in the forms: Desantič, Desantich, Desanti, De Santi, Dešantić, Desančić and De Santis.

The family is originally from the island of Krk, and they gave the town of Senj several dukes and some prominent Senj Uskoks, city judges and high dignitaries. Due to great social prestige and responsibility which they showed early on they gained Senj citizenship and town patriarchs.

The heraldry of the award of nobility and coat of arms was given by King Rudolf I in Prague on 12th July 1587 to Kvirin (Quirinus), Franjo and Juraj Desantić who were earlier promoted to the class of hereditary Austrian country nobility on 10th August 1579.

In the Church of St. Francis in Senj, which was destroyed during Allied bombing in 1943, there is situated the gravestone with the relief of a stone coat of arms and inscription of the known Senj nobleman and duke of Senj's Uskoks Juraj Desantić, from 1707.

They, therefore, possessed nobility of the Holy Roman Empire and the Austrian hereditary countries (*Nobilis Sacra et Imperii Romani Regnorumque Dominorum haereditariorum*). During the 18th and 19th centuries, the Desantić family were Senj ship owners, and were included as a separate part of the Austrian Navy in the battles against the French, Spanish and Sardinian navies.

Many members of this Uskok family are sung about in twenty folk songs (Erlangen manuscript).

Today in Senj there are no Desantić, but on the island of Krk and there still lives in the civil branch of the family Desantić (Desanti).

Keywords: noble family, Desantić, coats of arms